

Mediakasvatuksen tilanne Suomessa

Keskustelutilaisuus suomalaisen media-alan tulevaisuudesta

20.10.2017 LVM

Leo Pekkala

Apulaisjohtaja, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti (KAVI)
Tulosaluepäällikkö, Mediakasvatus- ja kuvaohjelmayksikkö (MEKU)

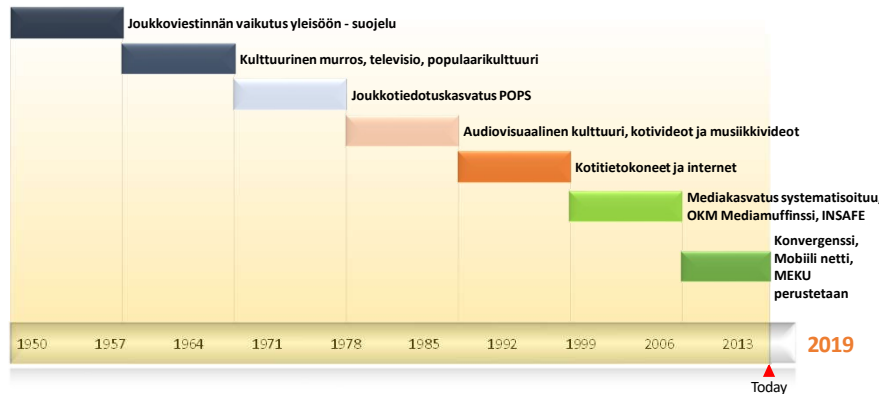
Mediakasvatus edistää medialukutaitoa

Medialukutaito sisältää mm. seuraavia nyky-yhteiskunnan kansalaistaitoja!

- informaation hakeminen, arvioiminen ja tuottaminen
- vuorovaikutus median välityksellä
- itseilmaisu ja vaikuttaminen median avulla
- tieto ja ymmärrys mediakulttuurista ja median merkityksestä yhteiskunnassa ja yksilön elämässä

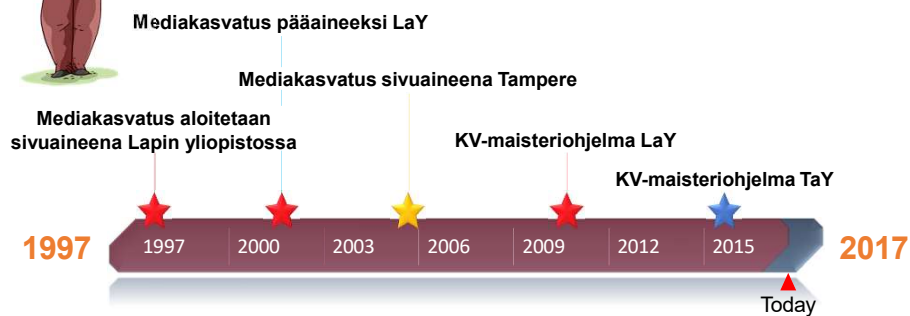
Mediakasvatuksen historiaa Suomessa

Mediakasvatuksen historiaa Suomessa

- **1950-luvulla** julkiset ja akateemiset keskustelut joukkoviestinnän, erityisesti elokuvien vaikutuksista yleisöön. Kasvatuksessa suojelulliset ja elitistiset tavoitteet opettaa yleisö erottamaan hyvä media huonosta.
- **1960-luvulla** kulttuurinen murros vaikutti myös mediakasvatukseen, ja esimerkiksi populaarikulttuuri alettiin nähdä myös opetuksen välineenä. Televisio tuli suomalaisiin koteihin.
- **1970-luvulla** Suomesta tuli mediakasvatuksen edelläkävijöitä, kun joukkotiedotuskasvatus sisällytettiin perusopetuksen opetussuunnitelmaan.
- **1980-luvulla** audiovisuaalisen kulttuurin nousu, esimerkiksi kotivideot, muokkasivat käsitystä mediakulttuureista. Yleisöstä tuli entistä enemmän tekijöitä, ja videotyöpajat ja elokuvakerhot olivat suosittuja mediakasvatuksessa.
- **1990-luvulla** kotitietokoneet ja internet mullistivat mediakasvatuksen kenttää. Koulujen Sanomalehtiviikko järjestettiin ensimmäisen kerran 1994.
- **2000-luvulla** mediakasvatus muuttuu systemaattisemmaksi kansallisten ohjelmien myötä. Opetusministeriön suursatsaus Mediamuffinssi tekee Suomesta pienten lasten mediakasvatuksen edelläkävijän. Alan aktiivit perustavat Mediakasvatusseura ry:n ja esitetään toistuvasti vaatimuksia valtiollisen toimijan tarpeesta. Euroopan komission rahoittama Insafe-verkosto aloittaa toimintansa lapsille paremman internetin puolesta.
- **2010-luvulla** mediakasvatus sisällytetään useisiin kansallisiin ja kansainvälisiin linjauksiin. Vuonna 2012 perustetaan Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskus OKM:n alaisuuteen. Mobiiliteknologiat, laajakaista, mediakonvergenssi, sosiaalinen media ja pelaamisen arkipäiväistyminen muuttavat mediamaisemaa ja -kasvatusta. Vihapuhe ja disinformaatio nousevat haastamaan demokraattisten yhteiskuntien perustaa.

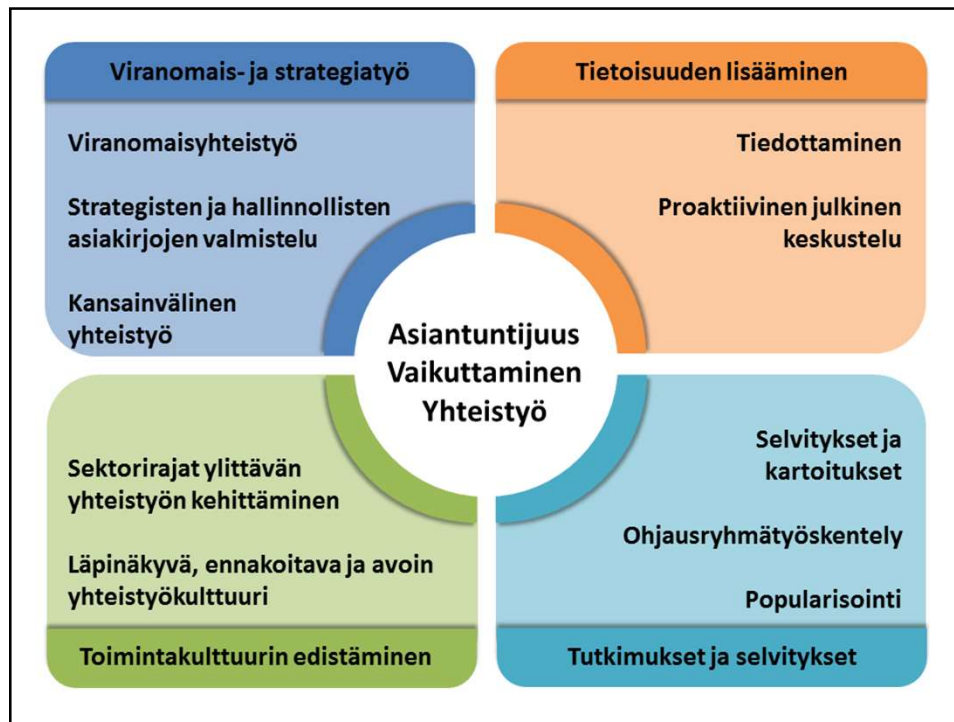
Mediakasvatuksen historiaa Suomessa

Mediakasvatus- ja kuvaohjelmayksikkö MEKU

- Vuoden 2012 alusta
- Alan pitkäaikainen toive – tarvittiin kansallinen mediakasvatusviranomainen
- Lakisäätöinen tehtävä edistää mediakasvatusta
- Viranomais- ja strategiatyö
- Tietoisuuden lisääminen
- Toimintakulttuurin edistäminen
- Tutkimukset ja selvitykset

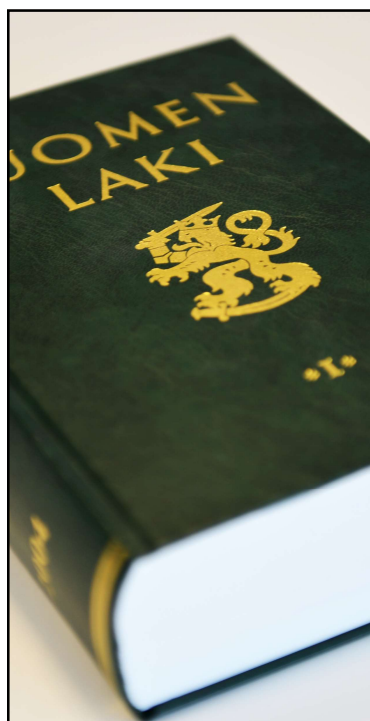

Tämänhetkisiä linjauksia ja lainsäädäntöä Suomessa

- Monilukutaito ja tieto- ja viestintätekniinen osaaminen systemaattisesti läpi koulutusjärjestelmän
 - varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2016),
 - esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2014),
 - perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2014, aikuiset 2017),
 - lukion opetussuunnitelman perusteet (2015),
 - Ammatillisten perustutkintojen perusteet (reformi meneillään)
 - Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2017)
- Hyvä medialukutaito 2013-2016 kulttuuripoliittiset suuntaviivat lasten ja nuorten medialukutaidon edistämiseen (uudistamatta)

Tämänhetkisiä linjauksia ja lainsäädäntöä Suomessa

- Tuottava ja uudistuva Suomi. Digitaalinen agenda vuosille 2011-2020 (LVM)
- Audiovisuaalinen kulttuuri digitaalisessa ympäristössä. Poliittiset linjaukset. 2012 (OKM)
- Laki Kansallisesta audiovisuaalisesta instituutista (1434/2007)
- Valtioneuvoston asetus Kansallisesta audiovisuaalisesta instituutista (712/2013)
- Laki yleisistä kirjastoista (1492/2016)

EU -linjauksia

- Council conclusions of 27 November 2009 on media literacy in the digital environment 2009/C 301/09
- European Commission. 2006. "Key Competences for Lifelong Learning – A European Framework Official." Journal of the European Union
- Council Conclusions 30 May 2016 Developing media literacy and critical thinking through education and training
- AVMS Directive revision

Eri sektoreiden toimijat

- Valtioneuvosto ja ministeriöt
- KAVI, suomalaisen mediakasvatuksen kansallinen keskus
 - Mediakasvatus- ja kuvaohjelmayksikkö MEKU:lla lakisääteinen tehtävä edistää mediakasvatusta ja lapsille turvallisemman mediaympäristön kehittämistä
- Muu julkinen sektori:
 - esim. Opetushallitus, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, aluehallinto ja kansalliset kehittämiskeskukset
 - Käytännön työ kouluissa, kirjastoissa, päiväkodeissa, nuorisotyössä, museoissa jne
- Järjestöt
 - esim. Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Pelastakaa Lapset, Mediakasvatusseura, 4H, Sanomalehtien liitto
- Yritysmaailma
 - esim. useat TV-kanavat ja teleoperaattorit, sosiaalisen median palveluntarjoajat, pelialan yritykset

Suomen Safer Internet -toiminto

Projektipartnerit Suomessa

- **Kansallinen audiovisuaalinen instituutti (koordinoi)**
- Pelastakaa Lapset ry
- Mannerheimin lastensuojeluliitto ry
- Budjetti 1,5 Milj. €/2,5 vuotta, EU-rahoitus 50% Connecting Europ Facilities (CEF)
- Suomessa medialukutaitopainotus
- Jatkumo vuodesta 2004

Merkittävimmät kampanjat

Mediataitoviikko
Mediataitokoulu.fi

Mediataitoviikko (KAVI koordinoi)

- 2017 yli 50 organisaatiota tuottamassa kampanjan resursseja (järjestöä, yritystä jne) ja noin 2700 paikallisorganisaatiota (koulua, päiväkotia jne) osallistui

Sanomalehtiviikko (Sanomalehtien liitto)

- yli 20 vuoden perinne, erityisesti kouluissa ympäri Suomen

Peliviikko (KAVI koordinoi Suomessa)

- laajentunut pohjoismaiseksi peliviikoksi, pohjoismainen yhteistyö, 2016 oli yli 300 tapahtumaa Suomessa
- taustalla Suomessa laaja, avoimeen yhteistyöhön perustuva Pelikasvattajien verkosto

mediataitokoulu.fi

- 24/7 365 tietopankki ammattilaisille
- Tietoa, tehtäviä, tutkimuksia
- Tasoittaa alueellista epätasa-arvoa
- Yli 120 000 uniikkia kävijää vuonna 2017/1-9

Forumi 2017: Aikuisetkin tarvitsevat

3

nsilminen oppiminen ja teensä olivat vuoden 2017 roja. Helsingin rtuma kokosi lokakuun sovituksen ammattilaisia ja i osallistajat pääsivät yöpöytä ja aukana oli myös Oulun rasi päiväs verkkolähteyksen saan, ja järjestäjänä oli inen instituutti KAVI.

Paljon on tehty – mutta:

- Mediakulttuurin jatkuva muutos edellyttää myös jatkuvaa täydennyskoulutusta
- Selvitysten mukaan henkilöstön osaaminen tai ammatillinen tietoisuus mediakasvatuksesta on vielä pääosin heikkoa
 - Jopa nykyisistä opettajaksi opiskelevista alle puolet arvioi opintoihinsa kuuluvan mediakasvatusta

Entäs aikuiset?

- Aikuisten mediakasvatuksesta on puhuttu jo pitkään (esim. Varis 2002, Suoranta 2006), mutta tekoja on vähemmän
 - Erityisesti työikäinen aikuisväestö paitsiossa
- Kansalliset politiikat ohjaavat lasten ja nuorten mediakasvatukseen, myös kansainvälisesti aikuiset marginaalissa (Salomaa 2017)
- Resurssipula: valtaosa kasvatukseen ja koulutukseen käytössä olevista resursseista suunnattu lapsiin ja nuoriin. MEKU on ollut aliresursoitu perustamisestaan lähtien. Vaikka tehtävien tärkeys tunnustetaan yhä laajemmin, KAVin budjettia ja OKM:n mediakasvatusavustuksia on leikattu.

Mielipide | Mielipide

Vihapuhe rajoittaa sananvapauttani – en uskalla osallistua nettikeskusteluihin, koska pelkään joutua väkijoukon kohteeksi

AJANKOHTAISTA

Videoha
Työnha

Yle: Poliisi varoittaa perättömistä väitteistä - "Medialukutaito on jäänyt oppimatta"

Isisin mestausvideot jätetään kuin action-elokuvia: "Kaulan saa katkaista vasta, kun kuvakulma on oikea"

Torstai 24.08.2017 klo 06:50

telku.com

kuusikymppinen isoäiti vaihto kalastuksen pokettamiseen: Senioripelaaajan sparraajina utel polkuvä

- "demokratian kriisi" vihapuheen ja disinformaation myötä,
- työelämätaidot,
- osallisuus digitalisoituvassa yhteiskunnassa,
- tietämättömyys laillisen ja laittoman erosta

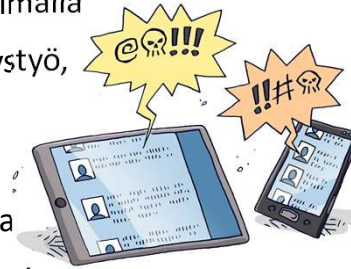
Suomesta maailman medialukutaitoisin maa

- Toimenpiteitä nyt, ei vain tulevaisuutta silmälläpitäen
 - Hanke-esitys 2018-2019 KAVIn koordinoimaksi poikkihallinnolliseksi hankkeeksi
1. Kansalaistaidot digiaikaan - medialukutaitoa aikuisille
 2. Maailman medialukutaitoisin julkinen hallinto

Kansalaistaidot digiaikaan - medialukutaitoa aikuisille

1. Laaditaan ja pilotoidaan konsepti aikuisille sopivaan, tietoisuutta ja toiminnallisuutta yhdistävään mediataitojen edistämiseen
2. Tuetaan konseptin leviämistä integroimalla sitä laajasti aikuisten koulutus- ja sivistystoimintaan (esim. vapaa sivistystyö, asevelvolliset, työyhteisöjen kehittämispäivät, maahanmuuttajien kotoutuminen) ja kehittämällä sitä palvelumuotoilun keinoin
3. Teemoja esim. informaatiolukutaito ja disinformaatio, vuorovaikutus ja laitt sosiaalisessa mediassa, vaikuttaminen ja osallisuus

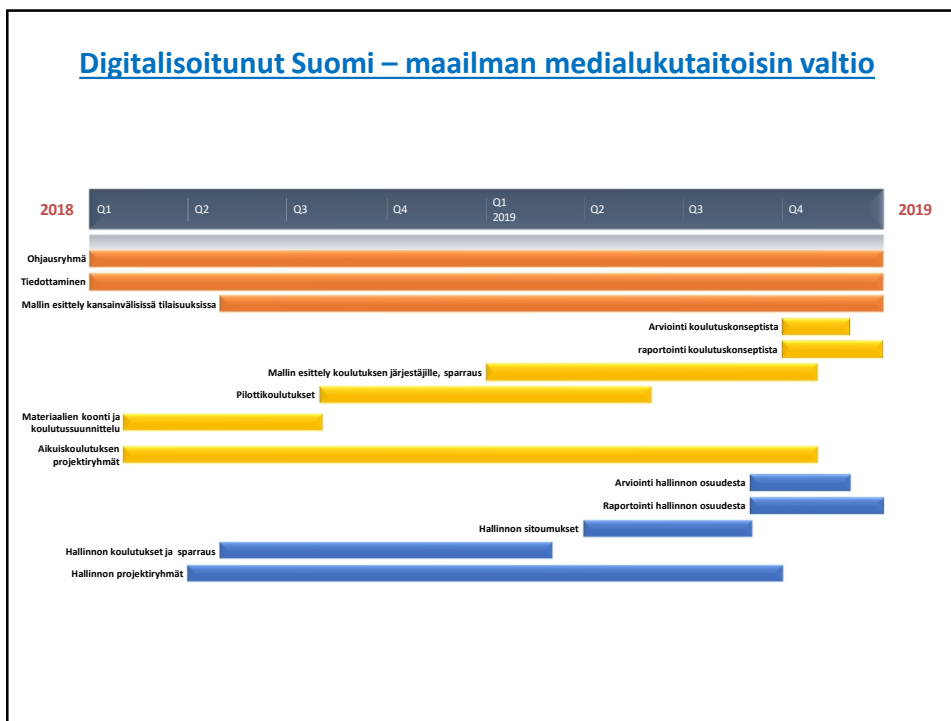

Maailman medialukutaitoisin julkinen hallinto

1. Laaditaan ja otetaan käyttöön poikkihallinnollinen, läpäisyperiaatteella toimiva toimintaohjelma medialukutaidon edistämiseksi
2. Huolehditaan virkamiesten taitotason ylläpitämisestä
3. Brändätään Suomi maailman ykkösmaaksi medialukutaidossa

Digitalisoitunut Suomi – maailman medialukutaitoisin valtio

Kiitos!

Leo.Pekkala@kavi.fi

 @leopekkala

Lähteitä

- Commission Recommendation of 20 August 2009 on media literacy in the digital environment for a more competitive audiovisual and content industry and an inclusive knowledge society. *OJ L 227, 29.8.2009, p. 9–12.*
 - Council conclusions of 30 May 2016 on developing media literacy and critical thinking through education and training. OJ C 212
 - A Digital Agenda for Europe (2010). Communication from the Commission to the European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Com(2010) 245.
 - Kirjastot ja media 2012: Selvitys mediakasvatuksen tilasta yleisissä kirjastoissa. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:23. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/75321>
 - Kotilainen, S. & Sintonen, S. (2005) Mediakasvatus 2005. Kansalliset kehittämistarpeet. Oikeusministeriön julkaisu 2005:5. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/75832>
 - Opetus- ja kulttuuriministeriö (2013) Mediakasvatus kuntien varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/julkaisut/2013/liitteet/gkm10.pdf?lang=en>
 - Pérez Guevara, M. S. (2017). EU Policy and Actions Related to Media Literacy in Ingela Wadbring & Leo Pekkala (eds) Citizens in a Mediated World. A Nordic-Baltic Perspective on Media and Information Literacy. <http://www.nordicom.gu.se/sv/publikationer/citizens-mediated-world>
 - Pääjärvi, S. & Palsa, L. (2015) Entäs aikuiset? Katsaus medialukutaidon edistämiseen digitalisoituvassa Suomessa. Aikuiskasvatus 35 (2015) : 3, s. 199-207
 - Salomaa, S. (2017). Reaching out for Young Adults, in Ingela Wadbring & Leo Pekkala (eds) Citizens in a Mediated World. A Nordic-Baltic Perspective on Media and Information Literacy. Göteborg: Nordicom. <http://www.nordicom.gu.se/sv/publikationer/citizens-mediated-world>
 - Salomaa, S., Palsa, L. & Malinen, V. (2017) Opettajaopiskelijat ja mediakasvatus 2017. Kansallisen audiovisuaalisen instituutin julkaisu 1/2017. www.mediataitokoulu.fi/opettajaopiskelijatjamediakasvatus2017
 - Suoranta, J. (2006) Aikuisten medialukutaitoa selvitettiin Isossa-Britanniassa, entä Suomessa? Aikuiskasvatus, 26(3), 248-250.
 - Tuominen, S., Holm, I., Jaakola, V. & Kilakoski, T. (2016) Nuorisotyöntekijän mediakasvattajuus on läsnäoloa. Teoksessa L. Pekkala, S. Salomaa & S. Spisak (toim.) Monimuotoinen mediakasvatus. Kansallisen audiovisuaalisen instituutin julkaisu 1/2016 http://www.mediataitokoulu.fi/monimuotoinen_mediakasvatus.pdf
 - Varis, T. (2002) Isovanhempana digitaalisessa ajassa. Teoksessa Sara Sintonen (toim.) Median sylissä – Kirjoituksia lasten mediakasvatuksesta. Helsinki: Finn Lectura Oy.
- Resurssielätkä katso esim: Sivistysvaliokunnan mietintö 13/2010 vp https://www.eduskunta.fi/F/vaski/Mietinto/Documents/sivm_13+2010.pdf JA Sivistysvaliokunnan mietintö 2/2013 vp https://www.eduskunta.fi/F/vaski/Mietinto/Documents/sivm_2+2013.pdf